

י"ט במרחשוון, התש"ע - 6-13.11.2009
גליין 70

לפני שהקומדיה תהפוך לטרגדיה

בעקבות ביטול הפסגה של איחוד מדינות המזרח התיכון על ידי נשיא צרפת, לנוכח האיום המצרי להחרים אותה אם ישתתף בה שר החוץ הישראלי, כדאי להזכיר לסרקוזי דברים שהילרי קלינטון לא תשכח
עמנואל נבון

מ

הפיאסקו המכונה HillaryCare – תוכנית ביטוח הבריאות הממלכתית, שאותה קידמו בני הזוג קלינטון בראשית שנות ה-90 – נראה כי שרת החוץ של ארה"ב למדה, שכדי לפתור בעיות מסובכות נדרש יותר מאשר כוונות טובות. מבעלה היא בוודאי שמעה את כל הפרטים על כישלונה של ארה"ב לפתור את הסכסוך הישראלי-פלסטיני בקמפ-דיוויד ביולי 2000.

המצהרותיה האחרונות של קלינטון, נראה כי הממשל האמריקני לא יאפשר למנהיגי המזרח התיכון להוביל אותו באף באמצעות פלפולים ודרמה זולה. כשמחמוד עבאס איים להתפטר, אם לא תקפיא ישראל את כל פעילות הבנייה מעבר לקו הירוק כתנאי לחידוש המשא ומתן, קלינטון דחתה אותו, בהזכירה לו כי מעולם לא הוצב תנאי כזה במהלך 16 שנות המשא ומתן הישראלי-פלסטיני. ואילו כשאחמדניג'אד אמר לאחרונה כי הוא "חושב" על הצעת ארה"ב בדבר העשרת אורניום, קלינטון פשוט הבהירה לו, כי מדובר בהצעה שאינה ניתנת למיקוח, ברומזה כי שחמט הוא אמנם המצאה פרסית, אבל גם אמריקה יודעת כיצד משחקים אותו.

יש לקוות כי הצהרותיה האחרונות של קלינטון מבטאות התפכחות מסוימת של ממשל אובמה ביחס למזרח התיכון. למרבה הצער, דווקא ניקולא סרקוזי, שאמור להיות אדם קשוח ומי שאינו הולך סחור-סחור, מפגין תמימות ביחסו לאזור. על הנייר, יוזמתו לאיחוד מדינות הים התיכון שהשיק ביולי 2008 הייתה רעיון טוב: לספק לטורקיה אלטרנטיבה לחברות באיחוד האירופי, ולהביא את הישראליים ואת הפלסטינים לשיתוף פעולה בפרויקטים כלכליים משותפים, עד שיישורו ביניהם ההדורים הפוליטיים. בינתיים, יצאה טורקיה מן הארון עם מדיניות החוץ האיסלאמיסטית שלה, ומצרים, שכביכול מקיימת עם ישראל הסכם שלום, הודיעה שתחרים רשמית את הפסגה המתקרבת של איחוד מדינות הים התיכון, בשל נוכחותו של אביגדור ליברמן בה. לסרקוזי המושפל לא נותרה ברירה, אלא לבטל את הפסגה.

לסרקוזי היו הכוונות הטובות ביותר במזרח התיכון הנפיץ, כמו שהיו פעם הילרי קלינטון ביחס למערכת הבריאות האמריקנית הכושלת. אולם, כפי שקלינטון לא העריכה נכונה את כוחם של השמרנים, של הליברטרים וכמובן של תעשיית חברות הביטוח הרפואי, כך גם סרקוזי נכשל בשיפוט מוטעה באשר לכוונותיהן של מצרים ושל טורקיה.

טורקיה כבר אינה מנסה להתקבל כמדינה אירופית, ומצרים כבר אינה צריכה לשמור את צעדיה כדי לקבל את הסיוע האמריקני השנתי בסך מיליארד וחצי דולר. כיום, מצרים וטורקיה מתחרות על מקומן בעולם המוסלמי. אין זה מפתיע ששתיהן התחרו (בהצלחה) על הזכות לארח בבירותיהן את נאומו פורצי הדרך של ברק אובמה. יחסי הציבור של מצרים ושל טורקיה כלפי העולם המוסלמי פירושים לחבוט בישראל. מכאן התקפת הכעס המבוזמת של ארדוגן כלפי פרס בדאבוס, והרחקתו של ליברמן על ידי מובארק.

ישראל יכולה כמובן לנסות לגרום למצרים ולטורקיה לשלם את מחיר מדינותן, על ידי שכנוע הקונגרס האמריקני להפוך את הסיוע למצרים למותנה ולהכיר רשמית בחלקה של טורקיה בהשמדת העם הארמני. אך חשוב מכך, ישראל יכולה – וצריכה – ליישם "מדיניות פריפריה" חדשה, ולהפוך את "השלום הכלכלי" לבלתי רשמי עד כמה שאפשר.

החל מסוף שנות ה-50 של המאה הקודמת, "מדיניות הפריפריה" של ישראל הייתה מורכבת מקשירת קשרים אסטרטגיים עם המדינות הלא-ערביות במזרח התיכון העוין ללא תקנה (עם איראן, טורקיה ואתיופיה, אך גם עם המיעוטים הנוצריים בלבנון ובדרום סודן, כמו גם עם הכורדים בצפון-עיראק). כיום, איראן וטורקיה אבודות, כמובן, מבחינתה של ישראל. לפיכך, יש לשבח את ביקורו הרשמי של אביגדור ליברמן באפריקה לפני כחודשיים. קודמיו התעלמו באורח מזיק זמן רב מדי משכנתו האסטרטגית – אפריקה של תת-סהרה, למרות הסימפטיה העצומה שלה אנו זוכים שם.

ובאשר ל"שלום כלכלי", הוא קורה יום יום בין חברות ישראליות לבין עמיתותיהן במפרץ הפרסי – דווקא מפני שאין לכך פרסום, ומפני שממשלות אינן מעורבות בכך. עם כל הכבוד לסרקוזי, קיימים פרויקטים עסקיים משותפים בין ישראלים והערבים, ועירובן של ממשלות והפיכת העניין לרשמי רק יביך את החברות הערביות, שבהחלט שמחות לעבוד עם ישראל.

אם קלינטון אכן מעוניינת שלא לחזור על הפיאסקו של העבר, עליה לדבוק במראיתה הקשוחה. ואם סרקוזי מעוניין לשכנע את הצרפתים לבחור בו שוב בעוד שנתיים וחצי, מוטב שיוותר על תוכניתו הגדולה, לפני שהקומדיה תהפוך לטרגדיה.